

บทที่ 2

พัฒนาการทางการเรียนรู้

เค้าโครงเรื่อง

1. คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้
 - 1.1 ความหมายของการเรียนรู้
 - 1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้
 - 1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้
2. การเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไข
 - 2.1 การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกตามแนวความคิดของวัตสัน
 - 2.2 การวางเงื่อนไขแบบการกระทำตามแนวความคิดของสกินเนอร์
3. แรงจูงใจ
 - 3.1 ลักษณะของแรงจูงใจ
 - 3.2 ลักษณะของความต้องการ
 - 3.3 วิธีการสร้างแรงจูงใจ
4. การเรียนรู้ทางด้านภาษา
 - 4.1 รูปแบบของพัฒนาการทางด้านภาษา
 - 4.2 ลักษณะของการใช้ภาษา
 - 4.3 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพูด

สาระสำคัญ

1. การเรียนรู้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝน หรือมีประสบการณ์โดยตรง การเรียนรู้ของเด็กขึ้นอยู่กับอายุ แรงจูงใจ ความสนใจ ความตั้งใจ ความจำและความสามารถทางด้านสติปัญญา รวมทั้งลักษณะของสิ่งที่จะเรียนรู้
2. การเรียนรู้ที่เกิดจากการวางเงื่อนไข มี 2 แบบ คือ การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกตามแนวความคิดของวัตสัน มีหลักที่สำคัญ คือ ผู้เรียนถูกบังคับให้เกิดการเรียนรู้ และการวางเงื่อนไขแบบการกระทำตามแนวความคิดของสกินเนอร์ มีหลักที่สำคัญ คือ ผู้เรียนต้องมีความพร้อมที่จะ

กระทำ และผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการเสริมแรง แม้แต่วิธีการที่ได้รับในการเสริมแรงก็มีผลต่อการเรียนรู้เช่นกัน

3. แรงจูงใจ เป็นสถานะที่เกิดความไม่สมดุลขึ้นภายในร่างกาย เป็นผลมาจากความต้องการหรือแรงขับใฝ่มาเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดพฤติกรรมขึ้นมา ลำดับชั้นความต้องการของเด็กจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับอายุ สิ่งที่มาเร็ว เป้าหมาย ความปรารถนา และการแข่งขัน

4. การเรียนรู้ทางด้านภาษา เป็นลักษณะของการมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง ลำดับขั้นพัฒนาการทางด้านภาษาจะเริ่มจากการร้องไห้ การส่งเสียง อ้อแอ้ การเล่นเสียง การเริ่มพูด และพูดได้เป็นประโยค การใช้ภาษาของเด็กครั้งแรก จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางก่อน หลังจากนั้นจึงใช้ภาษาเพื่อสื่อสารทางสังคม

จุดประสงค์ของการเรียนรู้

หลังจากที่นักศึกษาได้เรียนรู้บทที่ 2 ไปแล้ว นักศึกษาจะสามารถ

1. อธิบายและบอกลักษณะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง
2. อธิบายและแยกแยะลักษณะการเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขได้อย่างถูกต้อง
3. อธิบายลักษณะและบอกวิธีการเสริมสร้างแรงจูงใจได้อย่างถูกต้อง
4. อธิบายและลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ทางด้านภาษาได้อย่างถูกต้อง

ในวัยเด็ก จำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้และมีประสบการณ์ที่ดี เพื่อจะได้เป็นผู้ที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์-จิตใจ พัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ เกิดมาจากการได้รับประสบการณ์เพิ่มมากขึ้นจากการวางเงื่อนไข การเกิดแรงจูงใจ รวมทั้งความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม

1. คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

เด็กจะเรียนรู้ในการดำรงชีวิตได้ดีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ ลักษณะและวิธีการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน

1.1 ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมจากลักษณะที่ไม่สามารถกระทำกิจกรรมได้ เปลี่ยนมาเป็นการกระทำกิจกรรมได้ ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนและต้องมีความพร้อมด้วย พฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง แต่เป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการฝึกฝน ถือว่าไม่ใช่เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ เช่น การมีวุฒิภาวะเป็นครั้งแรก การได้รับพิษของยาในร่างกายเหนี่ยวนำมาก จนทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง

การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ บางครั้งอาจเป็นการเรียนรู้โดยมีแบบแผนหรือไม่มีแบบแผนก็ได้ เด็กทุกคนจึงควรต้องมีการเรียนรู้ เพื่อให้ตนเองสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ใหม่ ๆ ด้วยการฝึกฝนทางด้านความนึกคิด สร้างเสริมประสบการณ์ที่ได้รับจากการกระทำ การได้มองเห็น การได้ยินเสียง การได้สัมผัส

1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

แนวความคิดในเรื่องการเรียนรู้ มีรากฐานมาจากกลุ่มต่าง ๆ ทางจิตวิทยา ดังนี้

- **กลุ่มโครงสร้างของจิต** แนวความคิดของกลุ่มนี้เชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการทำงานของโครงสร้างทางจิตของแต่ละคนมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของจิตสำนึก ซึ่งเป็นสิ่งที่เรารู้ตัว แต่แต่ละคนจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน บางคนมีจิตใจคับแคบ บางคนใจกว้าง วิธีการแสดงออกถึงโครงสร้างทางจิตของบุคคลนั้น จึงมีการแสดงออกโดยการบ่งบอกถึงการรู้สึกสัมผัส ความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้สึกชอบ ความรัก ความผูกพันที่แตกต่างกันออกไป

- **กลุ่มหน้าที่ของจิต** แนวความคิดของกลุ่มนี้เชื่อว่า พฤติกรรมเกิดขึ้นเพราะสภาพทางจิตมีการทำงานสัมพันธ์กันอย่างสมดุลกับสภาพทางร่างกาย พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นผลของการคิด ซึ่งเป็นการทำงานของจิต โดยมีการสร้างแรงจูงใจ ใช้สภาพของประสาทสัมผัส อาศัยสิ่งเร้า และการตอบสนอง

- **กลุ่มพฤติกรรมนิยม** แนวความคิดของกลุ่มนี้เชื่อว่า พฤติกรรมเกิดขึ้นเพราะร่างกายได้รับสิ่งเร้าและมีการตอบสนอง สิ่งเร้าจะทำให้การตอบสนองเป็นแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม การเสริมแรง แรงขับ และการวางเงื่อนไข

- **กลุ่มจิตวิเคราะห์** แนวความคิดของกลุ่มนี้เชื่อว่า พฤติกรรมเกิดขึ้นเป็นผลมาจากการทำงานของจิตไร้สำนึก โดยเฉพาะเรื่องสัญชาตญาณทางเพศและความก้าวร้าว ซึ่งความก้าวร้าว มี 2 แบบ คือ ความก้าวร้าวตนเองและความก้าวร้าวต่อผู้อื่น ในบางครั้งพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นเพราะมีการใช้กลไกในการป้องกันตนเอง เช่น การมีพฤติกรรมแบบ Repression, Projection, Reaction-Formation, Fixation, Regression เป็นต้น

- **กลุ่มจิตวิทยาเกสตัท์** แนวความคิดของกลุ่มนี้เชื่อว่า พฤติกรรมเกิดขึ้นจากการรับรู้ที่ส่วนรวมมีความสำคัญยิ่งกว่าผลรวมของส่วนย่อย และส่วนย่อยทุก ๆ ส่วน เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของส่วนรวม และจะต้องมีการเรียนรู้แบบหยั่งรู้หยั่งเห็น คือ มีการรับรู้ สามารถใช้ความสามารถทางด้านสติปัญญา มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนได้

- **กลุ่มมนุษยนิยม** แนวความคิดของกลุ่มนี้เชื่อในเรื่องเอกัตบุคลลว่า มนุษย์จะมีความดีและมีคุณค่าในตัวเอง ทุกคนมีความต้องการที่จะมุ่งไปสู่ความเข้าใจในตนเอง เป็นผู้ที่มีความสำนึกในตนเอง สามารถที่จะเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง เป็นผู้ที่กำหนดตัวเองว่าควรจะทำอะไร มีอิสระในการเลือกในสิ่งที่ตนต้องการได้

- **กลุ่มปัญญานิยม** แนวความคิดของกลุ่มนี้เชื่อว่า แนวความคิดหรือกระบวนการทางสมองของมนุษย์ เปรียบเสมือนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีการทำงานอย่างสลับซับซ้อน สามารถจัดกระทำกับข้อมูลที่เข้ามาสู่สมองโดยการรับ ปรับเปลี่ยน เก็บ และการนำข้อมูลออกมาใช้ การที่ทุกคนได้มีโครงสร้างของความคิดแตกต่างกัน มีพื้นฐานของความรู้แตกต่างกัน จะมีผลทำให้การเลือกรับข้อมูลและการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ แตกต่างกัน

1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้

ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีหลายลักษณะ สามารถพิจารณาได้ดังนี้

1.3.1 ตัวของเด็ก

ตัวของเด็กจะมีผลต่อการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ เนื่องจาก

- **พันธุกรรม** ลักษณะการถ่ายทอดทางพันธุกรรม เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ สิ่งที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม เช่น สีตา สีผิว สีผม การไม่มีอู้ง่า เป็นต้น

- **ลักษณะทางร่างกาย** เช่น ความสามารถของเด็กที่ได้รับมาตั้งแต่แรกคลอด หรือสิ่งที่เด็กได้รับการถ่ายทอดมาจากพันธุกรรม รวมทั้งความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน

- **แรงจูงใจ** แรงจูงใจที่ต่างกันของเด็กแต่ละคน จะส่งผลต่อแรงขับ ความต้องการ ความจำ และเป้าหมายในชีวิต เด็กที่ปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียน ย่อมมีแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมได้มาก ผลคือ สามารถเรียนรู้สิ่งที่ต้องการได้ง่าย แรงจูงใจในการเรียนรู้ เกิดขึ้นได้ด้วยสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ 1)แรงจูงใจเนื่องมาจากตัวเด็ก อันเกิดจากความต้องการ และลักษณะนิสัยของเด็กแต่ละคน 2)แรงจูงใจเนื่องมาจากสถานการณ์อื่นมาบังคับให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เช่น การได้รับการเสริมแรง จะมีส่วนช่วยให้เกิดพฤติกรรมได้ง่ายยิ่งขึ้น

- **ความสนใจ** ความสนใจจะมีส่วนช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กไม่มีความสนใจที่จะเรียน ผลคือ การเรียนรู้นั้นอาจเกิดขึ้นได้ช้า ลักษณะของความสนใจที่มีผลต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1)ความสนใจที่เกิดจากความต้องการ คือ เด็กมีความต้องการตลอดเวลา เมื่อเกิดความต้องการในสิ่งใดแล้ว จะทำให้สนใจในสิ่งนั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย 2)ความสนใจที่เกิดจากการประสบความสำเร็จ เด็กที่ประสบผลสำเร็จในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะทำให้มีความสนใจในสิ่งนั้นและมีการเรียนรู้สิ่งนั้น ๆ ต่อไป และ 3)ความสนใจที่เกิดจากพรสวรรค์ เป็นความสนใจที่มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เช่น ความสามารถในการเล่นดนตรี เป็นต้น

- **ความตั้งใจ** ความตั้งใจเป็นสภาพทางจิตใจของเด็ก ที่มีใจจดจ่อต่อการคิดหรือการกระทำกิจกรรมสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนทำให้กิจกรรมนั้น ๆ บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ความตั้งใจจึงจัดว่าเป็นแรงจูงใจชนิดหนึ่งที่ช่วยให้เด็กทำพฤติกรรมตามที่ใจปรารถนา ถ้าเด็กมีความตั้งใจจริงจะทำให้นั้นประสบผลสำเร็จได้ พฤติกรรมของผู้ที่มีความตั้งใจ จะแสดงออกด้วยความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น หรือมีเจตนาที่จะกระทำในพฤติกรรมนั้น ๆ

- **การสังเกตและการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่น** การสังเกตเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ทั้งรู้ตัวและไม่รู้ตัว เช่น เด็กแสดงความกลัวต่อเสียงฟ้าผ่า โดยการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมความกลัวเสียงฟ้าผ่าจากมารดา เป็นต้น ในการสังเกตและการเลียนแบบพฤติกรรมนั้น จะได้รับอิทธิพลจากผู้ที่ได้ใกล้ชิด ผู้ที่เด็กนิยมชมชอบ ผู้ที่มีชื่อเสียงในสังคม เป็นต้น

- **ความสามารถในการจำ** สิ่งที่แสดงว่าเด็กจำได้ คือ เด็กสามารถระลึกถึงสิ่งที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนได้อีกครั้งหนึ่ง ในบางครั้งอาจมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกระบายใจเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ถ้ามีความประทับใจไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบ ก็จะจำได้นาน การจำจะมีส่วนช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จได้เร็วขึ้น ลักษณะของการจำได้มักเกิดขึ้นพร้อมกับการลืม ส่วนการลืม ซึ่งเป็นอุปสรรคหรือเป็นตัวขัดขวางไม่ให้เกิดการเรียนรู้เกิดขึ้น มีสาเหตุได้หลายลักษณะ เช่น ลืมเพราะต้องการจะลืม จนในที่สุดก็ลืมได้อย่างสนิท ลืมเพราะไม่ได้ใช้ ลืมเพราะการเรียนรู้ใหม่ไป

รบกวนการเรียนรู้เดิม หรือการเรียนรู้เดิมไปรบกวนการเรียนรู้ใหม่

- **ความสามารถทางด้านสติปัญญา** พัฒนาการทางด้านสติปัญญาเกิดขึ้นตั้งแต่เด็กอายุแรกเกิด จนถึงอายุ 15-18 ปี เด็กที่ด้อยความสามารถทางด้านสติปัญญา อาจเรียนรู้ช้าหรือเรียนรู้ไม่ได้เลย การฝึกให้เด็กมีพฤติกรรมการเรียนรู้ จึงต้องคำนึงถึงความสามารถทางด้านระดับสติปัญญาของเด็กเป็นประการสำคัญด้วย โดยปกติแล้ว เด็กที่มีระดับสติปัญญาดีจะจดจำในเรื่องต่าง ๆ ได้เร็ว แม้ว่าสิ่งที่เรียนนั้นจะยากก็ตาม เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงให้เป็นสิ่งที่เรียนได้ง่าย ซึ่งตรงกันข้ามกับเด็กที่ด้อยทางด้านปัญญา จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยความยากลำบาก ดังนั้น การเรียนรู้โดยการใช้สติปัญญาของเด็กจึงเริ่มจากการรับรู้ การมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียน และ การใช้ความคิดของแต่ละบุคคล

1.3.2 **สภาพแวดล้อมภายนอกของผู้เรียน** สภาพการณ์ภายนอกตัวของผู้เรียน ประกอบด้วย

- **ลักษณะสภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมทั่วไปของครอบครัว รวมทั้งการศึกษาของบิดามารดา** จัดว่าเป็นประสบการณ์ที่เด็กแต่ละคนได้รับจากครอบครัว สิ่งแวดล้อมดังกล่าว จะเป็นรากฐานให้เด็กได้มีการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาทางด้านสังคมต่อไป

- **ลักษณะของอุปสรรคที่มาขัดขวางการเรียนรู้** อุปสรรคบางอย่างที่มาขัดขวางในการเรียน คือ 1) **การยับยั้งการเรียนรู้ใหม่ (Proactive Inhibition)** คือ การเรียนรู้เดิมหรือการเรียนรู้ที่ได้รับมาก่อน ไปขัดขวางการเรียนรู้ใหม่ เช่น เรียน ก แล้วไปเรียน ข ปรากฏว่า เรียน ข ไม่ได้ จำได้แต่ ก ซึ่งเป็นผลมาจาก ก ไปขัดขวางไม่ให้จำ ข และ 2) **การยับยั้งการเรียนรู้เก่า (Retroactive Inhibition)** คือ การเรียนรู้ใหม่ไปขัดขวางการเรียนรู้เดิม ทำให้ลืมในสิ่งที่เรียนรู้อีกก่อน เช่น เรียน ก แล้วเรียน ข ปรากฏว่า ลืม ก จำได้แต่ ข ซึ่งเป็นผลมาจาก ข ไปขัดขวางไม่ให้จำ ก ได้

- **ลักษณะของสิ่งที่จะเรียน** ควรมีความยากง่ายที่เหมาะสมกับวัย น่าสนใจ การเสนอเนื้อหาที่เรียนต้องทำให้เข้าใจ บางครั้งสิ่งที่เรียนอาจต้องเรียนทีละหน่วยหรืออาจต้องเรียนทั้งหมด ถ้าสิ่งที่เรียนมีปัญหาคายคล้ายคลึงกัน ก็จะสามารถเชื่อมโยงสิ่งนั้นเข้าหากันเพื่อแก้ปัญหาได้ง่ายยิ่งขึ้น

- **วิธีการเรียน** มีหลายวิธีการ คือ 1) **การเรียนเป็นรายบุคคลหรือการเรียนเป็นกลุ่ม** ใน การเรียนเป็นกลุ่มจะสามารถทำได้ดี ถ้าสมาชิกมีความเข้าใจ มีความพร้อมและเต็มใจ ให้ความร่วมมือ สามัคคี และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 2) **การเรียนโดยการฝึกรวดเดียวกับการฝึกแบบเป็นช่วง** ในบางครั้งการฝึกแบบเป็นช่วงจะได้ผลดีกว่าการฝึกรวดเดียว และการที่จะใช้วิธีการฝึกแบบใดให้มีความเหมาะสมนั้น ขึ้นอยู่กับชนิดหรือเนื้อหาของสิ่งที่จะเรียน ลักษณะการเตรียมตัว แรงจูงใจ

และการตอบสนองที่เกิดขึ้นของเด็กแต่ละคน 3) การเรียนต้องให้ผู้เรียนรู้ถึงผลของการเรียน การรู้ถึงผลที่ได้จากการเรียน จะสามารถนำไปพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ ได้ 4) การลองผิดลองถูก การที่เด็กได้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ มากมาย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาในบางสิ่งบางอย่างที่ตนปรารถนา ทำให้เด็กต้องลงทำพฤติกรรมเพื่อดูผลว่า พฤติกรรมนั้นตรงกับมาตรฐานและได้รับการยอมรับจากสังคมมากน้อยเพียงใด 5) การกระทำซ้ำบ่อยครั้ง เป็นการฝึกฝนจนเป็นลักษณะนิสัยหรือเกิดเป็นความเคยชินขึ้น

- ลักษณะรางวัลและการลงโทษ

ในเรื่องของรางวัลและการลงโทษ จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ถ้าผู้ใช้รู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ วัย และความต้องการของเด็ก ดังนี้

ก. รางวัล รางวัลเป็นเครื่องล่อใจและมีส่วนช่วยให้เด็กมีแรงกระตุ้นที่จะพยายามกระทำสิ่งต่าง ๆ ใ้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ การให้รางวัลอาจมีประโยชน์สำหรับเด็กบางคนที่ไม่ประสบความสำเร็จและได้รับรางวัล แต่ในทางตรงกันข้าม อาจสร้างความคับข้องใจให้กับเด็กที่ไม่ประสบความสำเร็จ การให้รางวัลเป็นแรงเสริม จึงต้องพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และต้องให้รางวัลในทันทีที่เด็กได้ทำพฤติกรรมนั้น ๆ สำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการ

ในเรื่องของการให้รางวัล ได้มีผู้เสนอแนะไว้ว่า

- 1) รางวัลจะต้องเพิ่มมากขึ้นตามลำดับของความพยายาม
- 2) เมื่อมีรางวัล เด็กมักจะมีแนวโน้มที่จะทำงานเพื่อรางวัลมากกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้
- 3) เมื่อรางวัลนั้นมีจำนวนจำกัด ประสิทธิภาพในการเรียนจะลดลงอย่างรวดเร็ว

4) เด็กที่ได้รับคำยกย่องชมเชย จะแสดงการตอบสนองที่ดีกว่าเด็กที่ได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์ เด็กที่ชอบแสดงออก มีความคล่องแคล่วและเชื่อมั่นในตนเอง จะเป็นเด็กที่สามารถรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ได้ดีกว่าเด็กที่มีความวิตกกังวลและหวั่นไหวง่าย เด็กที่มีความวิตกกังวลเหล่านี้ จะทำพฤติกรรมได้ดีต่อเมื่อได้รับคำชมเชยเท่านั้น นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ที่กระหว่างเด็กและผู้ชมเชยยังมีผลต่อการเรียนของเด็กอีกด้วย

ข. การลงโทษ การลงโทษเป็นการกระทำที่บุคคลหนึ่งได้กระทำบางสิ่งบางอย่างให้บุคคลอีกคนหนึ่งได้รับความเจ็บปวดทั้งทางกายและจิตใจ การลงโทษทางกายอาจเกิดขึ้นโดยได้รับการบาดเจ็บทางร่างกาย ถูกห้ามปรามไม่ให้กระทำในสิ่งที่เด็กชอบ การเมียนตี หรืออาจใช้วาจาเชือดเฉือน การเยาะเย้ยถากถาง เป็นต้น

ในเรื่องของการลงโทษ ได้มีผู้เสนอแนะไว้ว่า

- 1) การลงโทษจะเป็นการป้องกันให้หยุดการกระทำในทางที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม

2) การลงโทษจะทำให้เกิดพฤติกรรมอื่นขึ้นมาแทนที่

3) การลงโทษจะมีอิทธิพลในการกำหนดสิ่งเร้าและการตอบสนอง

4) ผลของการลงโทษที่เด็กแต่ละคนได้รับนั้น จะมีผลไม่เหมือนกัน เพราะเป็นเรื่องของความแตกต่างในความรุนแรงของการลงโทษ เชื่อว่า ถ้าลงโทษเพียงเล็กน้อยอาจไม่มีผลมากนัก แต่การลงโทษที่รุนแรงจะทำให้เกิดประสบการณ์ฝังใจและสามารถยับยั้งพฤติกรรมนั้นได้อย่างถาวร

ดังนั้น กระบวนการและขั้นตอนในการเรียนรู้ จึงประกอบด้วย

- การเตรียมเด็กให้มีความพร้อม ควรยึดหลักในเรื่องพันธุกรรม ให้คำนึงถึงความสามารถของเด็ก ผู้สอนต้องเข้าใจและพิจารณาว่า เด็กมีจุดเด่น หรือจุดด้อยแบบใด เพื่อว่าจะได้นำจุดเด่นหรือจุดด้อยดังกล่าว ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนของเด็ก

- ผู้สอนเตรียมเนื้อหา อุปกรณ์ สถานที่ให้พร้อม ผู้สอนต้องเตรียมเนื้อหาที่จะเรียนให้เหมาะสมกับวัย เวลา สถานที่ แม้แต่อุปกรณ์การสอน โสตทัศนูปกรณ์ก็ต้องเตรียมให้พร้อม เช่น แผ่นใส โปรเตอร์ มีตัวอย่างของจริงให้ดูหรือทำประกอบการเรียน แม้แต่บรรยากาศในชั้นเรียน ต้องเป็นสถานที่ที่น่าเรียน

- การลงมือปฏิบัติหรือการสอนจริง ผู้สอนควรมีการสอนจริง โดยใช้เทคนิคใหม่ ๆ ช่วย ให้มีความสำคัญกับเด็ก ให้โอกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็น

- เรียนให้มากเกินไป การเรียนที่มากเกินไปจะทำให้เด็กเกิดทักษะ และมีความเชี่ยวชาญในสิ่งที่เรียนเป็นอย่างดี

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

จงเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. การเรียนรู้ หมายถึง.....
.....
2. ให้กาเครื่องหมาย X ลงหน้าข้อความที่คิดว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้
.....2.1 การได้รับพิษของยา
.....2.2 ความเหนื่อยล้า
.....2.3 การเสแสร้งทำพฤติกรรมก้าวร้าว เนื่องจากความมีนเมา
.....2.4 การเดินเลียนแบบนางงามที่เดินประกวดความงามบนเวทีประกวด
.....2.5 การมีวุฒิภาวะเป็นครั้งแรก

3. ความสนใจของเด็กจะมีผลต่อการเรียนรู้ใน 3 ลักษณะ คือ
- 3.1.....
- 3.2.....
- 3.3.....
4. จงจับคู่ข้อความต่อไปนี้ให้ตรงกัน
4.1 การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ของจิตสำนึก	ก. หน้าที่ของจิต
4.2 การเรียนรู้เกิดจากการทำงานระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง	ข. ปัญญานิยม
4.3 การเรียนรู้เกิดจากสภาพทางจิตทำงานสัมพันธ์กับร่างกาย	ค. โครงสร้างทางจิต
4.4 การเรียนรู้เกิดจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของสมอง	ง. พฤติกรรมนิยม
4.5 มนุษย์เป็นผู้เลือกแนวทางในการดำเนินชีวิต	จ. มนุษยนิยม
4.6 พฤติกรรมเกิดจากสัญชาตญาณและความก้าวร้าว	ฉ. จิตวิเคราะห์
5. อุปสรรคที่มาขัดขวางการเรียนรู้ มี 2 ลักษณะ คือ
- 5.1 การขยับยั้งการเรียนรู้ใหม่ คือ.....
- 5.2 การขยับยั้งการเรียนรู้เก่า คือ.....
6. วิธีการเรียน ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ
- 6.1.....
- 6.2.....
- 6.3.....
- 6.4.....
- 6.5.....
7. การที่จะทำให้รางวัล เป็นสิ่งที่ทำหน้าที่ได้ดีที่สุด ควรต้องคำนึงถึงสิ่งใด
- 7.1.....
- 7.2.....
- 7.3.....
- 7.4.....
8. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้วิธีการลงโทษ ประกอบด้วย
- 8.1.....
- 8.2.....
- 8.3.....

2. การเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไข

การวางเงื่อนไขในการเรียนรู้ มี 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก(Classical Conditioning) มีลักษณะสำคัญ คือ ตัวเด็กมิได้มีความพร้อมที่จะกระทำหรือเรียนรู้ แต่ถูกสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นมา โดยอาศัยปฏิกิริยาสะท้อนตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นภายในตัวของแต่ละบุคคล เช่น น้ำลายไหล เข้ากระตัก เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักการของพาฟลอฟ(Pavlov) และการแสดงออกทางอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์ เช่น ความกลัว รัก และโกรธ ตามหลักการของวัตสัน(Watson)

แบบที่ 2 การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ(Operant Conditioning) มีลักษณะสำคัญ คือ ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะเรียน จึงทำให้เกิดพฤติกรรมตอบสนองได้

2.1 การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกตามแนวความคิดของวัตสัน

วัตสัน(Watson) เชื่อว่า มนุษย์เรามีอาการตอบสนองบางอย่างติดตัวมาแต่กำเนิด และได้ นำเอาสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดนั้น คือ อารมณ์พื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย อารมณ์รัก อารมณ์เคียด คาล(โกรธ) อารมณ์กลัว มาเป็นตัวเชื่อมโยงเข้ากับสิ่งเร้าเพื่อให้เกิดการตอบสนองขึ้น และจาก ความเชื่อดังกล่าว วัตสันได้นำเอามาเป็นแนวทางในการทดลอง โดยได้ทดลองกับคน คือ ไข่เด็ก ชายที่มีอายุ 11 เดือน วัตสันได้ปล่อยให้เด็กเล่นอยู่กับหนูขาว พร้อมกับของเล่นอื่น ๆ

ในการเล่นครั้งแรกนั้น เด็กไม่ได้มีความกลัวหนูขาว แต่ทุกครั้งที่เด็กเอื้อมมือไปจับหนูขาว ปรากฏว่ามีเสียงดังเกิดขึ้น ทำให้เด็กมีอาการตกใจกลัว ร้องไห้ และเมื่อทดลองเงื่อนไขแบบนี้อย่างต่อเนื่อง พบว่า แม้เพียงแต่เห็นหนูขาวหรือลักษณะอื่นใดที่มีขนปุกปุยเหมือนหนูขาว เด็ก จะเกิดความกลัวทั้งสิ้น จึงสามารถเขียนแผนผังในการทดลองได้ ดังนี้

หนูขาว (CS) -----> อยากจับเล่น

เสียงดัง (UCS) -----> กลัว ร้องไห้

หนูขาว(CS) + เสียงดัง(UCS) -----> กลัว ร้องไห้ เพราะเสียงดัง (UCR)

หนูขาว (CS) -----> กลัว ร้องไห้ (CR) เนื่องจากได้รับการวางเงื่อนไข

หมายเหตุ CS (Conditioned Stimulus) = สิ่งเร้าที่มีเงื่อนไข

CR (Conditioned Response) = การตอบสนองที่มีเงื่อนไข

UCS (Unconditioned Stimulus) = สิ่งเร้าที่ไม่มีเงื่อนไข

UCR (Unconditioned Response) = การตอบสนองที่ไม่มีเงื่อนไข

สรุปคำอธิบายการทดลองของวัตสัน

- **สิ่งเสริมแรง (Reinforcement)** สิ่งเสริมแรงจัดว่าเป็นสิ่งเร้าที่ไม่จำเป็นต้องมีการวางเงื่อนไข นั่นคือ เสียงคัง (UCS) การที่เด็กได้ยินเสียงคังเกิดขึ้นนั้น จะทำให้เด็กมีอาการตกใจกลัวร้องไห้ ตัวสัน ซึ่งเป็นการตอบสนองแบบไม่จำเป็นต้องมีการวางเงื่อนไข (UCR)

- **การหยุดให้การเสริมแรง (Extinction)** วิธีการช่วยเหลือให้เด็กเลิกกลัวหนูขาว จะทำได้โดยการงดหรือระงับการเสริมแรง ในที่นี้เป็นการงดเสียงคัง ในเรื่องของความกลัวนี่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจซึ่งมีความสลับซับซ้อน จึงจำเป็นต้องทำด้วยความระมัดระวัง อาจจะต้องใช้สิ่งชดเชยอื่น ๆ มาแทนที่เสียงคังที่ทำให้เกิดความกลัว ด้วยการให้ความรักความอบอุ่น กินอิ่มนอนหลับ มีความอบอุ่นอยู่ในอ้อมแขน ได้รับคำปลอบประโลมใจและกำลังใจจากผู้ที่เด็กรัก ความกลัวหนูขาวจะถูกกำจัดไปที่ละน้อย จนในที่สุดเด็กสามารถเล่นกับหนูขาวได้อีกครั้งหนึ่ง

- **การกลับฟื้นคืนของพฤติกรรม (Spontaneous Recovery)** หลังจากที่เด็กเลิกกลัวหนูขาว และสามารถเล่นกับหนูขาวได้อย่างเดิมแล้ว ปรากฏว่าจะมีอยู่ช่วงเวลาที่เด็กอาจเกิดความกลัวหนูขาวได้อีก แม้ว่าเด็กจะไม่ได้รับการเสริมแรงหรือได้ยินเสียงคังอีกก็ตาม ความกลัวหลังจากที่สามารถเล่นกับหนูขาวได้นี้ เรียกว่า การกลับฟื้นคืนของพฤติกรรม

- **การตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มีความคล้ายคลึงกัน (Generalization)** จากการวางเงื่อนไข ทำให้เด็กมีความกลัวทุกสิ่งทุกอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับหนูขาว เช่น กลัวตัวชันตาครอสที่มีเคราสีขาว ผ้าพันคอขนสัตว์สีขาว หรือผ้าไหมสีขาว ลักษณะที่เด็กไม่สามารถแยกแยะลักษณะสิ่งเร้านั้นได้ จัดว่าเป็นการตอบสนองที่มีความคล้ายคลึงกัน

- **ความสามารถในการแยกความแตกต่าง (Discrimination)** ถ้าเด็กสามารถแยกแยะได้ว่า กลัวเฉพาะหนูขาวตัวที่ใช้ในการทดลอง แต่ไม่กลัวหนูตัวอื่นหรือลักษณะอื่นที่คล้ายคลึงกับหนูขาว เช่น ตัวชันตาครอสที่มีเคราสีขาว ผ้าพันคอขนสัตว์สีขาว กระดาษสีขาว ฯลฯ นั้นแสดงว่า เด็กสามารถแยกแยะความแตกต่างได้

การวางเงื่อนไขจะเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้บ่อยครั้ง ซึ่งในบางครั้งไม่อาจควบคุมได้ด้วยอย่างเช่น เด็กกลัวทันตแพทย์ เครื่องมือถอนฟัน เพราะมีประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับการปวดฟันหรือเคยถูกถอนฟันมาก่อน ความกลัวสถานที่ที่คับแคบเพราะเคยถูกกักขัง เป็นต้น

2.2 การวางเงื่อนไขแบบการกระทำตามแนวความคิดของสกินเนอร์

การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning) ของสกินเนอร์ (Skinner) มีลักษณะที่สำคัญ คือ เด็กมีความพร้อมที่จะลงมือกระทำหรือเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งต้องได้รับการเสริมแรงที่ถูกรู้ โดยมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

ก. ตัวของผู้เรียน ตัวของเด็กต้องมีความพร้อมที่จะเรียน หรือเด็กต้องขาดในสิ่งที่ต้องการ เช่น ความหิว ถ้าเด็กหิวและได้รับอาหารเป็นรางวัล จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว กว่าเด็กที่ไม่หิว นั่นแสดงว่า ตัวเด็กต้องมีความพร้อมที่จะเรียน จึงจะเรียนรู้ได้ดี

ข. การเสริมแรงตามหลักการของสกินเนอร์

สิ่งเสริมแรง คือ ตัวการที่ทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเกิดเพิ่มมากขึ้น การเสริมแรงจะสามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ ถ้ามีพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้นโดยการให้สิ่งที่ยินทรีย์พอใจ เรียกว่า การเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) แต่ถ้ามีพฤติกรรมมากขึ้นโดยการขจัดหรือหลีกเลี่ยงหรือการหลีกเลี่ยงในสิ่งที่ยินทรีย์ไม่พอใจ เรียกว่า การเสริมแรงทางลบ (Negative reinforcement)

ตัวอย่างของการเสริมแรงทางบวก เช่น การให้คำชมเชยหรือให้ของรางวัลเมื่อเด็กทำพฤติกรรมที่ดี

ตัวอย่างของการเสริมแรงทางลบ เช่น มีพฤติกรรมการกินยาเพิ่มมากขึ้นหรือการไปพบแพทย์เพิ่มมากขึ้น เพราะไม่ต้องการให้มีการเจ็บป่วยหรือหลีกเลี่ยงอาการเจ็บป่วย

การเสริมแรง สามารถใช้ได้ทั้งการเสริมแรงทางบวกหรือการเสริมแรงทางลบ ในการเรียน การสอน มักนิยมใช้การเสริมแรงทางบวกมากกว่าการเสริมแรงทางลบ ทั้งนี้เพราะ

1) การพยายามให้สิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจตลอดเวลา นั้น ไม่อาจทำได้ทุกเวลา จะทำได้เพียงบางช่วงเวลาเท่านั้น

2) การให้แรงเสริมทางลบอาจก่อให้เกิดปัญหาทางด้านอารมณ์ เช่น ความวิตกกังวล ความหวาดกลัวแก่นักเรียนได้

3) การลบพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา สามารถใช้การเสริมแรงทางบวก ซึ่งให้ผลคืออยู่แล้ว

4) การเสริมแรงทางลบนั้น ในบางครั้งก่อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว หรือพยายามจะหลีกเลี่ยงไปจากสภาพการณ์ที่ไม่สามารถทำตามกฎเกณฑ์ที่ครูกำหนดได้

การศึกษาเรื่องการเสริมแรง แสดงให้เห็นว่า แรงเสริมบางอย่างมีคุณค่ามาก บางอย่างมีประโยชน์จำกัด และบางอย่างก่อให้เกิดผลเสียต่อกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งไม่สามารถจำแนกได้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรนำไปใช้ และสิ่งใดไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ เพราะแรงเสริมชนิดเดียวกัน เมื่อนำเอาไปใช้กับคน 2 คนแล้ว จะได้รับผลที่ไม่เหมือนกัน เพราะมีความแตกต่างระหว่างบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้อง ฉะนั้น การใช้สิ่งเสริมแรง จึงต้องพิจารณาองค์ประกอบหลายลักษณะเพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมที่สุด

ค. **วิธีการให้สิ่งเสริมแรง** สกินเนอร์เห็นว่า การเรียนรู้จะได้ผลดีมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวิธีการให้สิ่งเสริมแรง การให้แรงเสริมบางวิธีอาจทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ช้า แต่เมื่อเกิดการเรียนรู้ขึ้นมาแล้วจะจดจำสิ่งนั้นไปได้นาน

วิธีการให้สิ่งเสริมแรง สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 การเสริมแรงแบบสม่ำเสมอหรือการเสริมแรงตลอดเวลา (Continuous Reinforcement) หมายถึง การเสริมแรงทุกครั้งที่เด็กมีการตอบสนองอย่างถูกต้อง ลักษณะการเสริมแรงแบบนี้อาจจะเป็นการเสริมแรงทางบวกหรือลบก็ได้ จากการศึกษาวิธีการให้สิ่งเสริมแรงแบบสม่ำเสมอหรือให้สิ่งเสริมแรงตลอดเวลา พบว่า เด็กจะเรียนรู้ได้รวดเร็ว และเมื่อไม่ได้รับแรงเสริมแล้วก็จะทำให้การเรียนรู้ลดลงเช่นกัน เพราะการที่เด็กได้รับแรงเสริมทุกครั้งที่เกิดพฤติกรรม ทำให้เด็กเกิดความเคยชิน แต่เมื่อไม่ได้รับแรงเสริม จะทำให้การตอบสนองลดน้อยลง

ประเภทที่ 2 การเสริมแรงแบบไม่สม่ำเสมอหรือการเสริมแรงเป็นครั้งคราว (Intermittent หรือ Partial Reinforcement) หมายถึง การได้รับแรงเสริมแบบเป็นครั้งคราวตามที่ผู้ทดลองได้กำหนดไว้ สามารถแบ่งได้เป็น 4 แบบ คือ

ก. **การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ (Fixed-Interval Reinforcement)** การเสริมแรงแบบนี้ได้กำหนดไว้ว่า เด็กจะได้รับแรงเสริมครั้งแรก ถ้าเกิดพฤติกรรมขึ้นในช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างคงที่ เช่น ได้รับแรงเสริมตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ทุก 5 นาที เป็นต้น

ข. **การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างไม่สม่ำเสมอ (Variable-Interval Reinforcement)** การเสริมแรงแบบนี้ได้กำหนดไว้ว่า เด็กจะได้รับแรงเสริมครั้งแรก ถ้าเกิดพฤติกรรมขึ้นในช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างไม่คงที่ เช่น ได้รับแรงเสริมตามช่วงเวลาที่กำหนด คือ ทุก 2,3,5,4,6,5,... นาที เป็นต้น

ค. **การเสริมแรงตามจำนวนครั้งที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ (Fixed-Ratio Reinforcement)** การเสริมแรงแบบนี้ได้กำหนดว่า เด็กจะได้รับแรงเสริมครั้งแรก ถ้ามีพฤติกรรมเกิดขึ้นตามจำนวนครั้งที่กำหนดไว้อย่างคงที่ เช่น เด็กได้รับแรงเสริมตามจำนวนที่กำหนดไว้ 5 ครั้ง เป็นต้น

สกินเนอร์ เห็นว่า การเสริมแรงตามจำนวนครั้งอย่างสม่ำเสมอนี้ เด็กจะได้รับแรงเสริมเพิ่มมากขึ้น ถ้าเด็กได้ทำพฤติกรรมบ่อยครั้ง ผลของการเรียนรู้จากการได้รับการเสริมแรงแบบนี้จะมีผลทำให้ เด็กจะเรียนรู้ได้ค่อนข้างรวดเร็ว เพราะรู้ว่า ทำพฤติกรรมจำนวนกี่ครั้ง จึงจะได้รับแรงเสริม แต่เมื่อใดก็ตาม ถ้าเด็กไม่ได้รับแรงเสริมแล้ว อัตราการตอบสนองจะลดลงหรือหยุดชะงักชั่วคราว และเมื่อได้รับแรงเสริมอีกครั้ง จะมีการตอบสนองเพิ่มขึ้นอีก

ง. การเสริมแรงตามจำนวนครั้งที่กำหนดไว้อย่างไม่สม่ำเสมอ (Variable-Ratio Reinforcement)

การเสริมแรงแบบนี้ได้กำหนดว่า เด็กจะได้รับแรงเสริมครั้งแรก ถ้าเกิดพฤติกรรมขึ้นตามจำนวนครั้งที่กำหนดไว้อย่างไม่คงที่ เช่น ทำพฤติกรรมจำนวน 1,5,4,3,6,5,...ครั้ง จึงได้รับแรงเสริม เป็นต้น

การเสริมแรงตามจำนวนครั้งอย่างไม่สม่ำเสมอ ถือว่าครั้งที่เด็กไม่ได้รับแรงเสริมนั้นเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กเกิดความรูสึกอยากรู้ว่าครั้งต่อไปตนจะได้รับแรงเสริมหรือไม่ การได้รับแรงเสริมแบบนี้ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดได้ยาก แต่เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้ว จะลบพฤติกรรมได้ยากเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ซ็อลลิตเตอร์ทุกงวด ผู้ซ็อลลิตเตอร์อาจถูกรางวัลและไม่ถูกรางวัลบ้าง สลับกันไป ลักษณะดังกล่าว จัดว่าเป็นการได้รับแรงเสริมตามจำนวนครั้งที่ได้มีการตอบสนองของพฤติกรรมอย่างไม่สม่ำเสมอ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

จงเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. การวางเงื่อนไขตามแนวความคิดของวัตสัน ประกอบด้วย
 - 1.1 พฤติกรรมการตอบสนองที่ติดตัวมาแต่กำเนิด คือ.....
 - 1.2 การกลัวหนูขาว ผ่าพันคอขนสัตว์สีขาว กระด่ำยสีขาว เรียกว่า.....
2. การที่ทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเกิดเพิ่มมากขึ้น เรียกว่า.....
3. การที่มีพฤติกรรมมากขึ้นด้วยการจัดสิ่งที่มีอิทธิพลไม่ต้องการออกไป เรียกว่า.....
4. จงแยกแยะตัวอย่างดังต่อไปนี้ว่า

ข้อใดเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเสริมแรงทางบวกหรือการเสริมแรงทางลบ

ลักษณะของแรงเสริม

ตัวอย่าง

- 4.1.....นักโทษยอมขุดลอกท่อระบายน้ำทิ้ง เพื่อหลีกเลี่ยงการอยู่ในคุก
- 4.2.....ต้องการได้รับคำชมเชยจึงทำความดี
- 4.3.....หลีกเลี่ยงการถูกครุติ จึงทำการบ้าน
- 4.4.....กางร่มเพื่อไม่ให้เปียกในขณะที่ฝนตก
5. สาเหตุใดที่นักจิตวิทยาจึงนิยมใช้วิธีการเสริมแรงทางบวกมากกว่าทางลบ
 - 5.1.....
 - 5.2.....
 - 5.3.....
 - 5.4.....

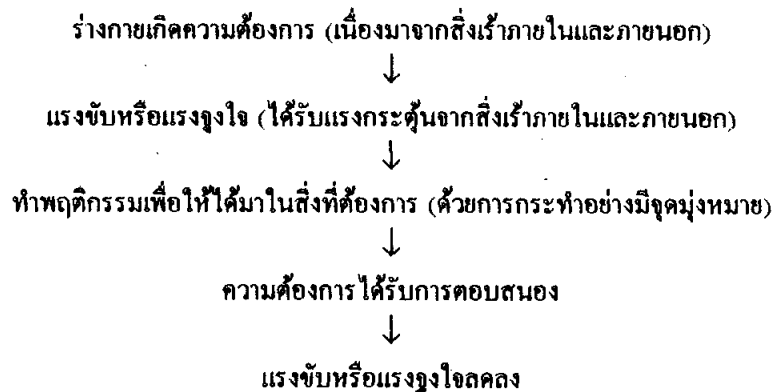
6. หลักการทดลองของสกินเนอร์ เรียกว่า.....
หลักการทดลองของวัตสัน เรียกว่า.....
7. หลักการสำคัญของสกินเนอร์ คือ เน้นในเรื่อง
 - 7.1..... ต้องมีความพร้อมที่จะเรียน เช่น เกิดความหิว
 - 7.2..... มีทั้งทางบวกและทางลบ
 - 7.3..... มี 2 แบบ คือ แบบสม่ำเสมอ และแบบไม่สม่ำเสมอ
8. วิธีการให้สิ่งเสริมแรงอย่างไม่สม่ำเสมอ จะมี 4 ลักษณะ คือ
 - 8.1.....
 - 8.2.....
 - 8.3.....
 - 8.4.....

3. แรงจูงใจ

แรงจูงใจของเด็กเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะเด็กทุกคนมีความต้องการ มีแรงขับเป็นตัวกำหนดทิศทาง เพื่อแสดงการกระทำหรือพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายที่ต้องการให้ได้

3.1 ลักษณะของแรงจูงใจ

แรงจูงใจ เป็นสภาวะที่เกิดความไม่สมดุลขึ้นภายในร่างกาย สภาวะดังกล่าวอาจเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ แรงจูงใจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเห็นได้ชัดเจน แต่จะประเมินได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกมา นักจิตวิทยาบางท่านนิยมใช้คำว่า "แรงจูงใจ" แทน "แรงขับ" ลักษณะของการเกิดแรงจูงใจ จึงมีความหมายรวมไปถึง ความปรารถนา ความต้องการของแต่ละบุคคลที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่ตนได้ตั้งไว้ ดังแผนผังการเกิดแรงจูงใจต่อไปนี้

3.1.1 แรงจูงใจจำแนกตามลักษณะสภาพทางจิต แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) **แรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายใน** เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดจากสภาพภายในจิตใจ มีความรู้สึกอยากทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยไม่ได้เกิดขึ้นมาจากสิ่งล่อใจภายนอก เช่น เด็กเดินเข้าชั้นเรียน เพราะอยากเรียนหนังสือ หรือเดินเข้าครัว เพราะความหิว เป็นต้น

2) **แรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายนอก** เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นมาจากสิ่งล่อใจภายนอกร่างกาย ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะกระทำพฤติกรรม เช่น เด็กเรียนเพื่อนร่ำ เพราะมีครูสอนเพื่อนร่ำดี หรือเด็กอยากเป็นตำรวจ เพราะเห็นตำรวจแต่งเครื่องแบบแล้วสง่างาม เป็นต้น

3.1.2 แรงจูงใจจำแนกตามลักษณะพฤติกรรมและการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) **แรงจูงใจระดับต้นหรือแรงจูงใจปฐมภูมิ** เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นตามลักษณะทางสรีระ เช่น ความหิว ความร้อน ความหนาว ความกระหาย ฯลฯ ลักษณะแรงจูงใจแบบนี้ เป็นสิ่งที่เด็กทุกคนจะขาดไม่ได้ ถ้าอยู่ในภาวะที่ขาดแรงจูงใจดังกล่าว มักจะมีการเจ็บป่วยหรือตายได้ เช่น เมื่อหิว ก็ต้องรับประทานอาหาร หรือเมื่อหนาว ก็ต้องสวมใส่เสื้อผ้าให้ร่างกายอบอุ่น เป็นต้น

2) **แรงจูงใจระดับสูงหรือแรงจูงใจทุติยภูมิ** เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนที่มืออยู่ ให้มีการพัฒนาไปจนถึงขั้นสูงสุด แรงจูงใจระดับสูงนี้ จะเกิดขึ้นได้จะต้องผ่านขั้นของแรงจูงใจระดับต้นก่อนเสมอ และจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ เพื่อการอยู่รอดในสังคม เช่น อยากมีชื่อเสียงเกียรติยศในสังคม หรืออยากมีตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับผู้บริหาร เป็นต้น

สรุปได้ว่า แรงจูงใจเกิดขึ้นเนื่องมาจากร่างกายมีความต้องการ ซึ่งเป็นผลมาจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกมาเป็นตัวกระตุ้นนั่นเอง

3.2 ลักษณะของความต้องการ

เด็กมีความต้องการแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัยและลักษณะประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับ

3.2.1 ความต้องการของเด็กแต่ละวัย เด็กแต่ละวัยมีลักษณะความต้องการ ดังนี้

อายุก่อน 5 ขวบ

ความต้องการทางด้านร่างกาย	ความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม
1. การพัฒนากล้ามเนื้อของร่างกาย โดยเฉพาะแขน ไหล่ ลำตัว ขา ฝ่าเท้า ด้วยการเล่นห้อยโหน ขี่จักรยาน การเล่นเครื่องเล่นสนาม การวิ่ง เป็นต้น 2. นอนหลับวันละ 11-12 ชั่วโมง 3. ต้องการฝึกทักษะที่จำเป็นของชีวิต โดยเฉพาะการกิน การนอน การขับถ่าย เป็นต้น	1. ความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว 2. การเล่นสนุกสนานรื่นเริงร่วมกับเพื่อน 3. เข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ

อายุ 5-7 ปี

ความต้องการทางด้านร่างกาย	ความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม
<ol style="list-style-type: none"> 1. เคลื่อนไหวร่างกายด้วยการออกกำลังกาย 2. เล่นเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อของร่างกายทุกส่วน เช่น กระโดด ขี่จักรยาน การปีนป่าย เป็นต้น 3. นอนหลับวันละ 11 ชั่วโมง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องการให้เพื่อนสนใจตนเอง 2. ต้องการและรู้จักเรียกร้องสิทธิของตน 3. ต้องการได้รับการฝึกทักษะนิสัยที่ถูกต้อง เช่น วิธีการรับประทานอาหารที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคม

อายุ 8-10 ปี

ความต้องการทางด้านร่างกาย	ความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม
<ol style="list-style-type: none"> 1. การเล่นหรือทำกิจกรรมที่ทำให้ร่างกายได้มีการเคลื่อนไหวทุกส่วน เช่น วิ่งไล่จับ การชกต่อย เล่นฟุตบอล กิจกรรมเข้าจังหวะ เป็นต้น 2. ต้องการการนอนหลับวันละ 10 ชั่วโมง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อน 2. ต้องการอิสรภาพในตนเอง 3. ต้องการเล่นเป็นทีมเพื่อสร้างเสริมความมั่นใจในตนเอง

อายุ 11-13 ปี

ความต้องการทางด้านร่างกาย	ความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม
ต้องการได้รับการฝึกทักษะเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็กให้เหมาะกับวุฒิภาวะ	ต้องการได้รับคำแนะนำในการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านสังคมได้อย่างถูกต้อง

3.2.2 ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามแนวความคิดของมาสโลว์

มาสโลว์ (Abraham Maslow : 1908-1970) ได้เป็นผู้ที่กล่าวถึงทฤษฎีแรงจูงใจในเรื่องลำดับความต้องการของมนุษย์ (Maslow's Hierarchy of Motives หรือ Maslow's Hierarchy of Needs) โดยมีความเชื่อว่า ความต้องการของมนุษย์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและเป็นไปอย่างมีขั้นตอน ความต้องการของมนุษย์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีขอบเขต และจะมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งมาสโลว์ได้เรียงลำดับขั้นของความ ต้องการไว้ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านร่างกายเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่จำเป็น มีอำนาจ และมองเห็นได้ชัดเจนที่สุด เป็นความต้องการที่จะขาดไม่ได้ ความต้องการทางด้านร่างกาย ประกอบด้วย ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การนอนหลับ ทางเพศ การได้รับแรงกระตุ้นจากอวัยวะสัมผัส ซึ่งสิ่งเหล่านี้มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการตอบสนอง ในกรณีที่มีผู้ใดก็ตามขาดหรือไม่ได้รับการกระตุ้นทางด้านร่างกายดังกล่าว จะทำให้ผู้นั้นครุ่นคิดกังวลใจกับสิ่งที่ตนได้ขาดไป จึงพยายามจัดหาบางสิ่งบางอย่างเพื่อชดเชยในสิ่งที่ตนได้ขาดไปและไม่พอใจในสิ่งอื่นใดอีก

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะมีพัฒนาการในด้านความมั่นคง ความปลอดภัย และไม่ต้องการเผชิญกับภาวะการณ์ที่เป็นอันตราย เมื่อทารกหรือเด็กได้รับการเอาใจใส่ดูแล จะทำให้เกิดความพอใจ มีความปลอดภัย มีความมั่นคงทางด้านจิตใจ และจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในขั้นต่อไปได้

ความต้องการในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 จัดเป็นความต้องการพื้นฐานเบื้องต้นของร่างกาย

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Needs) ในเรื่องของความรักจะเป็นความรู้สึกที่ดี ใฝ่หาใจซึ่งกันและกัน ความรักจะเป็นเรื่องของความรู้สึกให้และรู้จักรับ เมื่อเด็กได้ผ่านขั้นพัฒนาการทางด้านความต้องการทั้ง 2 ขั้นแล้ว เด็กจะต้องได้รับความรักและรู้สึกอยากเป็นเจ้าของด้วยการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นบิดามารดา เพื่อน ครู เด็กทุกคนจะเกิดความเจ็บปวดและเกิดความคับข้องใจมาก เมื่อถูกทอดทิ้งจากผู้ที่ตนรัก

ขั้นที่ 4 ความต้องการได้รับการนับถือยกย่อง (Esteem Needs) ความนับถือยกย่อง เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจซึ่งต้องการได้รับการนับถือยกย่อง โดยมี 2 ลักษณะ คือ การนับถือยกย่องตนเอง เป็นความต้องการมีอำนาจในตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถและสามารถพึ่งพาตนเองได้ และการนับถือยกย่องจากผู้อื่น เป็นความต้องการมีชื่อเสียงเกียรติยศ ต้องการได้รับความสนใจ ได้รับการยอมรับ การยกย่องจากผู้อื่น มีความต้องการที่จะได้รับการยกย่องด้วยความรู้สึกที่จริงใจ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจมากกว่าการยกย่องแบบเสแสร้ง

ความต้องการในขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับทางด้านจิตใจ

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนให้พัฒนาสูงสุด (The need to fulfill one's Unique potential) เป็นขั้นสุดท้ายของความต้องการของมาสโลว์ คือ ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization) และสามารถพัฒนาตนเองไปจนถึงขั้นสูงสุด ซึ่งต้องแตกต่างกันออกไปตามศักยภาพ สมรรถภาพ ความพอใจและความต้องการของแต่ละบุคคล

3.3 วิธีการสร้างแรงจูงใจ

การสร้างให้เด็กเกิดแรงจูงใจ ควรต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

3.3.1 อายุ พฤติกรรมของเด็กแรกเกิด เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจปฐมภูมิ ที่ไม่มีความสลับซับซ้อน เพราะมีการแสดงออกไปตามที่ตนต้องการ แต่เมื่ออายุมากขึ้น ความต้องการที่เกิดขึ้นจากแรงจูงใจในเรื่องเดียวกันจะซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น เช่น ในวัยเด็กอ่อน เมื่อหิวจะคุนมนมในอ้อมแขนของมารดา แต่เมื่อเป็นผู้ใหญ่ การได้รับประทานอาหารแต่เพียงอย่างเดียวจะไม่พอเพียง เพราะต้องคำนึงถึงรสชาติของอาหาร สถานที่หรือบรรยากาศเป็นส่วนประกอบด้วย

3.3.2 การสร้างสิ่งเร้า ผู้ใหญ่ควรสร้างสิ่งเร้าเพื่อจูงใจให้เด็กเกิดความสนใจและเรียนรู้ในสิ่งที่ดีและถูกต้องอยู่เสมอ วิธีการสร้างสิ่งเร้าเพื่อให้เกิดความสนใจ มีหลายวิธีการ เช่น การเล่นเกม การอธิบายจากรูปภาพ การสาธิต การจัดโครงการต่าง ๆ ให้กับเด็ก เป็นต้น

3.3.3 การตั้งเป้าหมาย ผู้ใหญ่ควรสนับสนุนให้เด็กมีการตั้งเป้าหมายในชีวิต หรือตั้งเป้าหมายเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ สิ่งที่เป็นเป้าหมายจะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กมีความตั้งใจ สนใจในการกระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ แม้ว่าบางครั้งอาจใช้การลงมือทดลอง และมีพฤติกรรมเกิดขึ้นหลายแบบก็ตาม

ลักษณะของการตั้งเป้าหมาย จะเกิดได้ 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 เป้าหมายระยะไกล (Remote Goal) เป็นการตั้งเป้าหมายในอนาคต ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ตั้งเป้าหมายไว้ เพราะจะทำให้ผู้นั้นมีความพยายามกระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย การตั้งเป้าหมายระยะไกลนี้จะไม่เกิดขึ้นกับเด็กเล็ก หรือเด็กที่มีวุฒิภาวะทางสมองน้อย ตัวอย่างของการตั้งเป้าหมายระยะไกล คือ ต้องการเรียนให้สำเร็จปริญญาตรี เพื่อให้ได้ทำงานในตำแหน่งที่ดี แต่การตั้งเป้าหมายแบบนี้ อาจจะไม่ประสบความสำเร็จดังที่ตั้งเป้าหมายไว้ เพราะอาจจะมีเหตุการณ์บางเหตุการณ์มาขัดขวางได้ เช่น การเรียนในมหาวิทยาลัย มักจะมีกิจกรรมมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเข้าค่ายอาสาพัฒนา งานวิชาการต่าง ๆ วงดนตรีของมหาวิทยาลัย ฯลฯ ทำให้ผู้นั้นต้องการและสนใจที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรมเหล่านั้น มากกว่าการเข้าชั้นเรียน การอ่านตำราเรียน เพื่อสอบให้ผ่านในแต่ละวิชา ผลคือ สอบตก ทำให้เป้าหมายระยะไกลไม่ประสบความสำเร็จได้ หรือเรียนไม่จบในชั้นปริญญาตรีตามความตั้งใจนั่นเอง

ลักษณะที่ 2 เป้าหมายย่อย (Multiple Goal) คือ เป้าหมายที่อาจจะเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง และประสบความสำเร็จได้ง่าย เช่น การที่จะเรียนให้สำเร็จและได้รับปริญญาบัตรนั้น จะต้องสอบผ่านในแต่ละกระบวนวิชา ซึ่งทำให้ผู้เรียนต้องตั้งใจเข้าฟังคำบรรยาย ขยันและหมั่นเพียรในการทบทวนตำราเสมอ ๆ ทำสรุปเนื้อหาวิชาเพื่อให้สามารถจดจำในเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ดี ฯลฯ สิ่งเหล่านี้คือ เป้าหมายย่อย เพื่อช่วยสนับสนุนให้เป้าหมายระยะไกลที่ตั้งไว้ อันได้แก่ การเรียนให้จบปริญญาตรีประสบความสำเร็จ

3.3.4 การตั้งระดับความปรารถนาในการเรียน จะขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ประเพณี สภาพสังคม การประสบผลสำเร็จในอดีต ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร เพราะถ้าประสบความสำเร็จในด้านใดแล้ว จะมีความมั่นใจในการที่จะทำกิจกรรมนั้นต่อไป

ระดับของความปรารถนาและความสามารถของเด็กที่จะกระทำเพื่อไปสู่เป้าหมายตามที่ได้ตั้งความหวังไว้ จะต้องมีความสัมพันธ์กัน ในบางครั้ง เด็กมีความสามารถ รู้จักตั้งเป้าหมาย มีความ

ปรารถนา แต่พบว่า เด็กไม่สามารถประสบผลสำเร็จดังเป้าหมายที่ต้องการได้ นั่นอาจมีสาเหตุมาจาก

1) กิจกรรมมีความสับสนหรือยากเกินไปสำหรับเด็ก จนทำให้เด็กไม่สามารถมองเห็นช่องทางที่จะไปสู่เป้าหมายหรือหาวิธีการที่จะทำให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ จะมีผลทำให้เด็กเกิดความรู้สึกล้มเหลวได้

2) กิจกรรมง่ายจนเกินไป ทำให้เด็กไม่มีแรงจูงใจหรือไม่มีความท้าทายให้เกิดความรู้สึกอยากจะทำกิจกรรมนั้น

3) เด็กที่ขาดความมั่นใจในตนเอง มักจะตั้งเป้าหมายไว้สูง เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าจะไปให้ถึงสิ่งที่ตนได้ตั้งไว้ แม้จะทราบอยู่แล้วว่าตนไม่มีความสามารถก็ตาม

4) เด็กอาจตั้งเป้าหมายไว้ต่ำ แม้ว่าจะเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง โดยมีความปรารถนาเพียงเพื่อต้องการให้ถึงเป้าหมายนั้นได้ง่าย ซึ่งเป็นการป้องกันความผิดหวังนั่นเอง

5) บุคคลที่จะเป็นผู้ช่วยให้ความสำเร็จของเด็กสำเร็จได้ คือ ครูและผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดเด็ก เพราะจะเป็นผู้ให้คำชี้แนะ ช่วยเหลือเด็กให้รู้จักตั้งเป้าหมายหรือตั้งความหวังให้เหมาะสมกับวัยได้

3.3.5 การแข่งขัน ลักษณะการแข่งขัน มี 2 แบบ คือ

1) การแข่งขันที่เกิดจากพลังภายในร่างกายของตนเอง เป็นการแข่งขันที่ทำให้เด็กได้เปรียบเทียบผลและความก้าวหน้าในการทำกิจกรรมจากการกระทำของตนเอง

2) การแข่งขันเพื่อต้องการเอาชนะผู้อื่น เป็นการแข่งขันที่ทำให้เด็กได้เปรียบเทียบผลและความก้าวหน้าในการทำกิจกรรมของตนกับกิจกรรมของผู้อื่น ซึ่งการแข่งขันเพื่อต้องการเอาชนะผู้อื่นนี้ ควรจะต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะ

- ถ้าคู่แข่งมีความสามารถแตกต่างกัน ผู้ที่ด้อยความสามารถกว่า เป็นผู้แพ้ตลอดเวลา อันจะมีผลทำให้ผู้แพ้เกิดความเสียใจ น้อยใจได้

- ถ้าผู้ชนะหัวเราะเยาะผู้แพ้ จะทำให้ผู้แพ้เกิดปมด้อย ขาดความเชื่อมั่นในตนเองทันที

นอกจากการฝึกให้เด็กรู้จักการแข่งขันแล้ว สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกให้เด็กมีความรู้สึกอยากร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ความร่วมมือนี้ถ้าเกิดขึ้นแล้วจะทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้ง่ายและรวดเร็ว อีกทั้งทำให้งานมีประสิทธิภาพอีกด้วย

3.3.6 ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจในการเรียนของเด็ก โดยครูและผู้ใหญ่ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในสิ่งที่ดีให้กับเด็กได้ เพราะครูและผู้ใหญ่ไม่เข้าใจและขาดความรู้ในด้านการสร้างพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งครูและผู้ใหญ่ต้องมีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้

1) เข้าใจในธรรมชาติและลักษณะความต้องการของเด็กแต่ละวัย

2) เข้าใจในความแตกต่างของเด็กแต่ละคนว่า ทุกคนต้องมีความสามารถแตกต่างกัน

- 3) ต้องแจ้งผลการกระทำของเด็ก ให้เด็กได้ทราบผลการเรียนของตนเองเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้พัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขเปลี่ยนแปลงต่อไป
- 4) ต้องสร้างให้เด็กมีความรู้สึกว่าได้ได้รับความยุติธรรมจากครูและผู้ใหญ่ออย่างเท่าเทียมกัน
- 5) การสร้างแรงจูงใจ ควรคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านสังคมแต่ละแห่งด้วย

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

จงเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. แรงจูงใจ
 - 1.1.....เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นตามลักษณะทางสรีระ เช่น ความหิว ความร้อน ความหนาว ฯลฯ
 - 1.2.....เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนที่มีอยู่ให้มีการพัฒนาไปจนถึงขั้นสูงสุด จึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้
2. สภาวะที่เกิดความไม่สมดุลขึ้นภายในร่างกาย เป็นสภาวะที่กระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมเพื่อไปถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการ เรียกว่า.....
3. แรงจูงใจที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากสภาพทางด้านจิตใจของแต่ละบุคคล เรียกว่า.....
4. แรงจูงใจที่เกิดขึ้น เป็นเพราะสิ่งเร้าบางอย่างมาเป็นเครื่องล่อใจทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะกระทำพฤติกรรม เรียกว่า.....
5. จงเขียนภาพแผนผังขั้นตอนของการเกิดแรงจูงใจให้ชัดเจน

6. ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ มี 5 ขั้น คือ

6.1.....เป็นความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นของมนุษย์ที่สุด

6.2.....ความต้องการนี้เกิดขึ้นจากการได้รับการเอาใจใส่ดูแล

6.3.....เป็นความรู้สึกที่ดี มีการยกย่องไว้วางใจ ไม่ต้องการถูกทอดทิ้ง

6.4.....มี 2 ลักษณะ คือ ยกย่องตนเองและได้รับการยกย่องจากผู้อื่น

6.5.....เป็นขั้นพัฒนาการที่พัฒนาไปสูงสุดตามศักยภาพของตนเอง

7. จงยกตัวอย่างวิธีการสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เด็กต้องการที่จะเรียนรู้ มา 3 วิธีการ

7.1.....

7.2.....

7.3.....

8. การที่บุคคลจะเรียนรู้ได้นั้น ขึ้นอยู่กับการตั้งเป้าหมายในชีวิต ลักษณะของการตั้งเป้าหมาย จะมี 2 ลักษณะ คือ

8.1.....เป็นเป้าหมายที่เกิดขึ้นได้บ่อย ๆ และประสบผลสำเร็จได้ง่าย

8.2.....เป็นเป้าหมายที่ยังอยู่ห่างไกลมาก บางครั้งอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จ

9. ลักษณะความสามารถของเด็ก และการตั้งระดับความปรารถนา ควรจะมีลักษณะเป็นแบบใด

9.1.....

9.2.....

9.3.....

9.4.....

10. การแข่งขันจะมี 2 ลักษณะ คือ การแข่งขันกับตนเอง และการแข่งขันกับผู้อื่น แต่วิธีการที่สมควรต้องนำไปใช้ให้มากที่สุด คือ.....

4. การเรียนรู้ทางด้านภาษา

ภาษา เป็นลักษณะของเสียงหรือกิริยาอาการที่สามารถทำความเข้าใจกับผู้อื่นได้ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถทางสมอง เพราะผู้ที่สื่อสารออกมา ไม่ว่าจะเป็นการพูด เขียน ทำทางจะต้องมีความคิดความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการจะสื่อสารมาก่อนจึงจะสามารถสื่อความหมายออกมาได้

4.1 รูปแบบของพัฒนาการทางด้านภาษา

รูปแบบของพัฒนาการทางด้านภาษา ประกอบด้วย

4.1.1 การร้องไห้ เสียงร้องไห้เป็นเสียงแรกที่เด็กเปล่งออกมา โดยมีการเคลื่อนไหวริมฝีปาก ลิ้น และขากรรไกร เสียงของเด็กในระยะแรกนี้จะไม่มีความเฉพาะเสียงร้องไห้โดยเฉพาะ แต่จะมีเสียง กู กู ในลำคอและมีเสียงแหลมเล็กด้วย เด็กจะร้องไห้เมื่อหิว ทำเปียก หนาว หรือไม่พอใจ เด็กที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการร้องไห้ จะไม่ได้ยินเสียงของผู้อื่นและเสียงของตนเองที่เปล่งออกมา จะทำให้พัฒนาการทางด้านภาษาล่าช้า

4.1.2 การส่งเสียงอ้อแอ้ เมื่อ เริ่มเข้าเดือนที่ 2 เด็กจะส่งเสียงครางในลำคอ โดยที่เสียงส่วนใหญ่เป็นเสียงสระ เช่น เสียงสระ เอ อี และมีเสียงพยัญชนะบ้าง เช่น เสียง ม น ป บ เด็กจะส่งเสียงอ้อแอ้เมื่อมีคนเข้าไปใกล้ ขณะที่กำลังอาบน้ำ ผู้ใหญ่ใช้นิ้วมือสัมผัสที่ใบหน้าของเด็ก หรือเด็กอยู่ตามลำพัง ในช่วงนี้ ถ้าเด็กป่วย พัฒนาการทางด้านภาษาจะหยุดชะงัก และเพื่อช่วยให้พัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กได้พัฒนาต่อไป ผู้ใหญ่ควรเลียนเสียงของเด็ก คุยกับเด็ก และปล่อยให้เด็กมีโอกาสได้เปล่งเสียงเองตามลำพัง

เดือนที่ 3 เด็กสามารถเปล่งเสียงฟังคล้ายเสียงนกพิราบและเสียงอมน้ำ สามารถเปล่งเสียงโต้ตอบกับผู้อื่นหรือเปล่งเสียงดั่งขึ้นลอย ๆ ตามลำพัง เสียงร้องไห้เริ่มมีความหมาย ผู้ใกล้ชิดจะสามารถแยกแยะได้ว่า เสียงร้องไห้แบบใดที่เด็กหิว ปวดท้อง หรือทำสกปรก

เดือนที่ 4 เด็กจะรู้จักยิ้ม หันหน้าไปทางเสียงที่ได้ยิน ชอบเอานิ้วใส่ปาก เปล่งเสียงแบบยึดเสียงให้ยาวขึ้น เมื่อชอบใจจะส่งเสียงร้องแหลม ๆ ทำเสียงเอ๊กฮักในลำคอได้

เดือนที่ 5 เมื่อเด็กตื่นนอนในช่วงกลางวัน จะสามารถเล่นตามลำพังได้ครู่หนึ่ง แล้วจะเรียกหรือความสนใจจากผู้อื่นโดยการร้องไห้ สามารถใช้เสียงอือ-อาในลำคอ เริ่มสำรวจนิ้วมือ คว้าสิ่งของและนำสิ่งของเข้าปาก สามารถทำเสียงแหลม ๆ เอ๊ก-ฮักแสดงความคิดใจได้ดี

เดือนที่ 6 ภาษาของเด็กได้มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น สามารถโต้ตอบกับผู้ใหญ่ แสดงความผูกพันกับแม่ซึ่งเป็นผู้ที่สนิทสนมคุ้นเคยมากที่สุด เสียงในลำคอแบบนกพิราบได้เปลี่ยนเป็นเสียงคุยอ้อแอ้แบบเด็ก ๆ เช่น มามา ยายา เป็นต้น

4.1.3 การเล่นเสียง ถ้าเด็กมีพัฒนาการที่ปกติมาตลอด เมื่อเข้าเดือนที่ 6-12 หรือบางราย อายุเพียง 4 เดือนจะเล่นเสียงได้ ถ้าเด็กสามารถคว้าสิ่งของได้ เด็กจะใช้เสียงเรียกหรือความสนใจ บางครั้งเด็กจะมองและเปล่งเสียงพร้อมกัน เสียงที่เด็กเปล่งออกมานั้นอาจเป็นสองพยางค์ เช่น มามา ปาปา ในช่วงนี้ เด็กจะฟังเสียงรอบตัวและสามารถหันหน้าไปหาเสียงที่คุ้นเคยได้ดี พ่อแม่จึงควรจะใช้เวลาใกล้ชิดและพูดคุยกับเด็ก เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กเคลื่อนไหวริมฝีปาก ลิ้น ขากรรไกร เพดานปาก

เดือนที่ 7 บางรายอาจเปล่งเสียงเป็นคำได้ ฟันซี่แรกเริ่มงอก ทำให้เด็กรำคาญและชอบแทะและกัด พัฒนาการทางด้านภาษาจะพัฒนาดีขึ้นเรื่อย ๆ การที่เด็กชอบแทะและกัดจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาการทางด้านภาษา คือ เป็นการฝึกริมฝีปาก ลิ้น และมีการเคลื่อนไหวของขากรรไกร

เดือนที่ 8-9 เด็กถูก นั้ง คลานเองได้ ชอบสำรวจ ถ้าถูกแย่งของจะทำเสียงไม่พอใจ หรือร้องไห้ ถ้าอารมณ์ดีจะหัวเราะเอิ๊กอ๊าก แสดงความสนุกสนานว่าเรใจได้อย่างเต็มที่ เริ่มเปล่งเสียงเป็นคำ ๆ ได้ เช่น หม่า ๆ จ๊ะ จ๋า

เดือนที่ 10-12 เด็กพยายามหัดทรงตัว ลุกขึ้นยืน เด็กเริ่มเข้าใจคำพูด และเริ่มพูด คำว่า "พ่อ" "แม่" ได้ เด็กรู้จักภาษา เช่น สั่งให้หยิบของ ตบมือ หรือทำท่าทางต่าง ๆ ตาม

4.1.4 การเริ่มพูด

อายุ 1-1 $\frac{1}{2}$ ปี พัฒนาการในช่วงนี้จะมีพัฒนาการที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่มักจะเป็นคำโดด ๆ ก่อน เช่น พ่อ แม่ บ้าน ยาย ตา ไป เป็นต้น

5) การพูดเป็นประโยคและใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง

อายุ 1 $\frac{1}{2}$ -2 ปี พัฒนาการทางด้านภาษาจะเปลี่ยนจากการเปล่งเสียงคำโดด ๆ มาเป็นวลีหรือประโยคสั้น ๆ ลักษณะการพูดของเด็กจะเป็นการพูดซ้ำ ๆ และท่องจำจนติดปาก ซึ่งเป็นการพูดแบบ "นกแก้ว นกขุนทอง" เมื่อเด็กได้ยินเสียงประโยคสั้น ๆ มักจะพูดตามทันที ลักษณะของภาษาที่ใช้จะมีคำและความหมายเฉพาะ ซึ่งจะเข้าใจเฉพาะผู้ใกล้ชิดเท่านั้น รวมทั้งเด็กอาจจะสลับเลียนคำพูดของแม่แบบถอยหลัง ซึ่งผู้ใหญ่ส่วนมากคิดว่า เด็กสลับเลียนผู้ใหญ่

อายุ 18 เดือน ควรรู้คำอย่างน้อย 10 คำ

อายุ 2 ปี ควรจะพูดได้เป็นประโยคที่มีคำ 3 คำ

อายุ 2-3 ปีขึ้นไป เด็กสามารถบังคับลิ้น ริมฝีปาก ขากรรไกรได้ ทำให้การออกเสียงน้ำเสียง การวางโครงสร้างของประโยคสามารถทำได้ดี เด็กสามารถทำตามคำสั่งหรือเป็นผู้ตั้งคำถามได้ ดังนั้น ในวัยนี้เด็กเริ่มมีความคิด ความฝัน มีจินตนาการ มีความสงสัย รู้จักเปรียบเทียบ ช่างจดช่างจำ ทำให้เด็กรู้จักซักถามและมีคำถามว่า "ทำไม" กับผู้ใหญ่เสมอ และบางครั้งจะสามารถสร้างหรือเล่าเรื่องแปลก ๆ ใหม่ ๆ เกินความจริงได้

อายุ 3-5 ปี พัฒนาการทางด้านภาษา ความคิด การใช้คำพูด ไม่ว่าจะเป็นการพูดที่เป็นประโยค การอ่าน การเขียน จะต้องใช้เวลาพอสมควร เด็กจึงจะสามารถทำได้ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะ เด็กไม่เข้าใจและไม่สามารถสื่อความหมายได้ ลักษณะการใช้ภาษา จะสามารถใช้ภาษาได้

ดีขึ้นตามลำดับ โดยจะเริ่มจากประโยคสั้น ๆ แล้วก็จะประโยคที่ยาวขึ้น และเรียงลำดับประโยคได้อย่างถูกต้องและไม่สับสน

อายุ 6 ปีไปแล้ว เด็กจะสามารถสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมมากที่สุด

4.2 ลักษณะของการใช้ภาษา

เด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด ศาสนาใด ท้องถิ่นใดก็ตาม จะมีลักษณะของการใช้ภาษาที่เหมือนกัน สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

4.2.1 ภาษาที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (*Egocentrism*) การใช้ภาษาแบบนี้จะเป็นการใช้ภาษาแบบตรง (*direct*) ภาษาที่ยึดตนเองเป็นจุดศูนย์กลางนี้มีลักษณะเด่น คือ เด็กจะพูดออกมาโดยไม่สนใจว่าจะมีใครรับฟังหรือไม่ เด็กจะพูดออกมาตามความคิดและความรู้สึกของเด็ก

การใช้ภาษาแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีการแสดงออกดังนี้

ก. การพูดซ้ำ (*repetition*) เป็นการใช้คำบางคำที่พูดขึ้นมาอย่างลอย ๆ เด็กจะไม่สนใจว่าพูดกับใคร หรือใครฟัง เป็นการพูดที่ไม่รู้เรื่อง พูดเพื่อความสนุกสนาน ไม่มีลักษณะทางด้านสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น "นิน" "นิน" "นิน" ซึ่งเด็กจะหมายถึงภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง "นินจา" เป็นต้น

ข. การพูดคนเดียว (*monologue*) ขณะอยู่ตามลำพัง เด็กได้มีการพูดออกเสียงดัง อาจเป็นเรื่องของเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นเรื่องเป็นราว ไม่สนใจว่าใครจะฟังหรือไม่ เช่น ขณะที่เล่นของเล่น จะมีการพูดและเล่าเรื่องตามลำพังเพียงคนเดียว เป็นต้น

ค. การพูดเลียนแบบบุคคลอื่น (*collective monologue*) หมายถึง การพูดเลียนแบบผู้อื่นโดยปราศจากความเข้าใจในความหมายนั้น เช่น เด็กได้ยินมารดาพูดว่า "ประเดี้ยวเออะ แม่จะตีลูกนะ" เด็กจะพูดเลียนแบบทันทีว่า "ประเดี้ยวเออะ ลูกจะตีแม่นะ" ซึ่งลักษณะการพูดเช่นนี้ เป็นการเรียนรู้โดยการเลียนแบบจากผู้อื่นนั่นเอง

4.2.2 ภาษาที่เป็นการสื่อสารทางสังคม (*Socialized Language*) เป็นการแสดงออกเพื่อสื่อสารให้คนอื่นได้รับทราบ ภาษาที่เป็นการสื่อสารทางสังคม สามารถแสดงออกได้หลายลักษณะ คือ

ก. การแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกของคนให้คนอื่นทราบ ในบางครั้งอาจจะมีการแสดงออกโดยการโต้แย้ง การแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งจะแสดงการวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของผู้อื่นตามที่ตนได้ประสบมา ให้ผู้อื่นได้รับรู้

ข. การแสดงออกโดยการใช้คำตั้ง ขอร้อง ข่มขู่ เพื่อให้ผู้อื่นมาเล่น สนใจตนเอง ซึ่งจะเป็นการเฉพาะเจาะจงลงไปในบุคคลที่ตนปรารถนา

ค. การตั้งคำถาม เด็กจะมีคำถามเกิดขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่ออายุประมาณ 6-7 ปี เด็กจะมีคำถามทันที ถ้าคำอธิบายนั้นจบลง คำถามของเด็กมักจะเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ

ง. การตอบคำถาม ในการตอบคำถามนั้น เด็กจะพยายามหาคำตอบในสิ่งที่เด็กสงสัย คำตอบของเด็กขึ้นอยู่กับระดับความสามารถทางด้านสติปัญญาของเด็กเป็นสำคัญ

4.3 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพูด

การพูดของเด็กบางคนอาจจะมีพัฒนาการที่ช้ากว่าปกติได้ สาเหตุที่ทำให้เด็กมีปัญหาในด้านการพูด มีดังนี้

4.3.1 ความบกพร่องของอวัยวะร่างกาย

รจนา ทรรทรานนท์ (2533 : 81-82) ได้กล่าวถึง การพูดที่ผิดปกติอันเนื่องมาจากความบกพร่องของอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการพูด ประกอบด้วย

ก. โครงสร้างของอวัยวะผิดปกติ เช่น ปากแหว่ง เพดานโหว่ ลิ้นไก่สั้น ซึ่งความผิดปกติดังกล่าว ทำให้มีความผิดปกติทางการพูด ได้แก่ พูดเสียงขึ้นจมูกมากผิดปกติ พูดไม่ชัด พูดคำแรกช้ากว่าปกติ

ข. ระบบประสาทผิดปกติ โดยเฉพาะระบบประสาทส่วนที่ควบคุมการพูด ทำให้มีความผิดปกติทางการสื่อสารความหมายได้หลายอย่าง เช่น ฟังไม่เข้าใจ พูดไม่ได้ บางรายมีความผิดปกติเกี่ยวกับการทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ทำให้พูดไม่ชัด และมีเสียงผิดปกติ

ค. ประสาทหูพิการ ทำให้ไม่สามารถรับรู้และรับฟังคำพูดผู้อื่นได้ มีผลทำให้พัฒนาการทางด้านภาษาและการพูดล่าช้า แม้จะพูดได้ก็พูดไม่ชัด

ง. ระดับสติปัญญาไม่ดี เด็กที่มีระดับสติปัญญาที่ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ทำให้มีการพัฒนาทางด้านภาษาและการพูดล่าช้า หรือพูดไม่ได้

4.3.2 ประเภทของบุคคลที่มีความผิดปกติทางการพูด

รจนา ทรรทรานนท์ (2533 : 80-82), (2533 : 75-76) และ ฉวีวิวัฒน์ จุณยานนท์ (2523 : 211-213) ได้จำแนกประเภทของการพูดที่ผิดปกติไว้ โดยแบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

ก. พูดช้า การพูดช้าเป็นพัฒนาการทางด้านภาษาที่ไม่เป็นไปตามอายุ สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ เด็กมีความบกพร่องทางด้านความเข้าใจและการใช้คำพูด ไม่ค่อยเข้าใจคำพูดของผู้อื่น และตอบสนองต่อผู้อื่นได้ไม่ถูกต้อง ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการสังเกตการพูดช้าของเด็ก คือ

- อายุเมื่อเริ่มคันพูด ควรจะต้องเป็น 1-1¹/₂ ปี ถ้า 2 ปีแล้วพูดไม่ได้ ถือว่าพูดช้า
- จำนวนคำศัพท์ที่เด็กควรเข้าใจและพูดได้ อายุ 1 ปี ประมาณ 10 คำ อายุ 2 ปี ประมาณ 200 คำ อายุ 3 ปี ประมาณ 900 คำ
- อายุ 1 ปี เด็กเริ่มรู้จักคำนามและคำศัพท์ที่เรียกสิ่งรอบตัวได้ อายุ 2-3 ปี จะรู้จักมากขึ้น เช่น รู้จักคน สัตว์ สิ่งของ ชื่อผัก ชื่อผลไม้ เป็นต้น

สาเหตุของเด็กพูดช้า คือ หูพิการมาแต่กำเนิด สมองพิการ ปัญญาอ่อน มีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจ การแก้ไข ควรรีบทำตั้งแต่เด็กอายุน้อย และต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมทั้งความช่วยเหลือจากพ่อแม่ด้วย

ข. พูดไม่ชัด โดยปกติแล้ว เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป มักจะพูดไม่ชัด เพราะเป็นช่วงที่เด็กกำลังพัฒนาทางการพูดและการใช้ภาษา จนกระทั่งเด็กอายุ 7 ปี เด็กจะพัฒนาทางการพูดสมบูรณ์ชัดเจนเหมือนกับผู้ใหญ่ทุกประการ สำหรับการพูดไม่ชัดนี้ จะพบมากทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ เช่น พูดเสียง ฮ แทน ง ช แทน ซ จ แทน ส เป็นต้น

สาเหตุที่ทำให้เด็กพูดไม่ชัด มีสาเหตุ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 มีความผิดปกติของอวัยวะที่ใช้ในการพูด เช่น ปากแหว่ง เพดานโหว่ ฟันหลอ ริมฝีปากและลิ้นเคลื่อนไหวไม่ได้ตามปกติ ความพิการของสมอง ลิ้นไก่สั้น ไม่มีลิ้นไก่ เป็นต้น

ประการที่ 2 อวัยวะเกี่ยวกับการพูดปกติแต่พูดไม่ชัด เพราะไม่มีใครสอนให้ออกเสียงได้อย่างถูกต้อง อยู่ในครอบครัวที่มีคนพูดไม่ชัด เด็กมีปัญหาทางด้านอารมณ์ พูดไม่ชัดเพื่อเรียกร้องความสนใจ มีอาการโรคจิตหรือโรคประสาท เนื่องมาจากขาดความอบอุ่นในครอบครัว

ค. เสียงผิดปกติ เสียงผิดปกติ คือ เสียงที่ไม่สมกับวัยและเพศของผู้พูด ซึ่งเกิดจากการทำงานของสายเสียง และการแปรเสียงในช่องทางเดินของเสียงซึ่งอยู่ในช่องคอ ช่องปากและช่องจมูก เช่น เป็นผู้หญิงแต่มีเสียงห้าว หรือเป็นผู้ชายแต่มีเสียงแหลม มีเสียงแหบ เสียงจั้นจมูก พูดเสียงเบาจนเกือบไม่มีเสียง เสียงแตก เสียงหายเป็นช่วง ๆ เป็นต้น

ง. พูดติดอ่าง คือ อาการพูดไม่คล่อง พูดตะกุกตะกัก มีการย่ำคำหรือย่ำข้อความ พูดไม่ออกเป็นบางช่วง บางครั้งพูดลากเสียงยาว หรือพูดรวนเสียงเนื้อความ

สาเหตุที่ทำให้เด็กพูดติดอ่าง เป็นผลมาจาก

1) เป็นลักษณะนิสัยที่ติดตัวมาตั้งแต่เด็ก เมื่อมีเหตุที่ทำให้การพูดหยุดชะงัก เพราะกลัวหรือได้รับการลงโทษ

2) ความผิดปกติทางสมอง

3) เป็นการแสดงออกของผู้ที่มีบุคลิกภาพอ่อนแอ ขาดความมั่นใจในตนเอง

4) การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะในวัย 3-4 ปี เป็นช่วงที่เด็กพูดได้ไม่คล่อง แต่พ่อแม่ได้ตำหนิหรือดุ โดยคิดว่าลูกพูดติดอ่าง จนในที่สุดทำให้เด็กพูดติดอ่างอย่างถาวร

5) เพศชายจะพูดติดอ่างมากกว่าเพศหญิง

จ. การพูดที่มีความผิดปกติอันเนื่องมาจากพยาธิสภาพทางสมองซึ่งเป็นความบกพร่องในการเข้าใจภาษา หรือการใช้ภาษา หรือทั้ง 2 อย่าง การพูดที่ผิดปกติเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ โดยมีสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความผิดปกติเนื่องจากอวัยวะของร่างกายบกพร่องและเกิดจากการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้อง

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4
จงเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1.เป็นวิธีการสื่อความหมายที่เด็กได้กระทำมาตั้งแต่แรกเกิด ไม่ว่าจะเด็กจะทำสกปรก หิว หรือไม่พอใจ
2.จะมีพฤติกรรมโดยการเปล่งเสียงครางในลำคอ หรือเปล่งเสียงที่ฟังยังไม่ได้ศัพท์
3. ในเดือนที่.....เด็กจะเริ่มเข้าสังคม รู้จักยิ้ม หัวเราะเสียงดังเอ๊กฮ่าก
4. การหัดพูดเป็นประโยคในครั้งแรกของเด็ก มักจะเลียนแบบหรือล้อเลียนคำพูดของผู้ใหญ่ ด้วยการพูดแบบถอยหลัง จริงหรือไม่.....
5. พัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กทุกชาติทุกภาษา ต้องใช้ภาษาที่มีลักษณะ.....
6. ภาษาที่เขาคิดตนเองเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วยลักษณะ คือ
 - 6.1.....
 - 6.2.....
 - 6.3.....
7. ภาษาที่เป็นการสื่อสารทางด้านสังคม ประกอบด้วยลักษณะ คือ
 - 7.1.....
 - 7.2.....
 - 7.3.....

8. บุคคลที่มีความผิดปกติทางการพูด มีสาเหตุเนื่องมาจาก

8.1.....

8.2.....

8.3.....

บทสรุป

1. การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมจากลักษณะของการทำไม่ได้ มาเป็นการทำได้โดยอาศัยการฝึกฝน พฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงบางพฤติกรรม ไม่จัดว่าเป็นการเรียนรู้ เช่น การได้รับพิษของยา การมีภาวะทางด้านร่างกาย

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ประกอบด้วย 1)ตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นเรื่องของ พันธุกรรม แรงจูงใจ การจำการลืม ความสนใจ ความตั้งใจ ความสามารถทางด้านสติปัญญา และ 2)สภาพภายนอกตัวผู้เรียน เช่น ชนิด เนื้อหา และลักษณะวิธีการเรียนรู้

3. การเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นจากการสังเกต การเลียนแบบ การลองผิดลองถูก การกระทำ บ่อยครั้ง การอบรมสั่งสอน การวางเงื่อนไข และการใช้สติปัญญา

4. รางวัลและการลงโทษ ควรต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง เพราะรางวัลควรต้องเพิ่มมากขึ้นตามความพยายามของเด็ก ประสิทธิภาพของการทำงานจะลดลงถ้าไม่มีรางวัล และถ้ามีรางวัล เด็กจะทำงานเพื่อรางวัลมากกว่าเป้าหมายอื่น ส่วนการลงโทษนั้นจะทำให้เด็กเกิดความไม่พอใจ หรือมีพฤติกรรมอื่นเข้ามาแทนที่ได้

5. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก เน้นเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ที่ต้องถูกบังคับให้มีการเรียนรู้ โดยการใช้สิ่งเร้าหรือตัวเสริมแรงแบบไม่มีเงื่อนไข(UCS) มาวางเงื่อนไขกับสิ่งเร้าที่จะต้องทำให้เกิดการเรียนรู้(CS) หลังจากที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว จะมีการตอบสนองเกิดขึ้น โดยลักษณะของการตอบสนองที่ผ่านการเรียนรู้ เรียกว่า การตอบสนองที่มีเงื่อนไข(CR)

6. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ เน้นเกี่ยวกับความพร้อมของเด็กที่พร้อมจะลงมือปฏิบัติ กระทำหรือเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสกินเนอร์ได้เน้นในเรื่อง 1)ความพร้อมของเด็ก 2)สิ่งเสริมแรง และ 3)วิธีการให้แรงเสริม

7. การให้สิ่งเสริมแรง มี 2 แบบ คือ 1)แบบสม่ำเสมอ เด็กจะได้รับรางวัลทุกครั้งที่ทำพฤติกรรม และ 2)แบบไม่สม่ำเสมอ เด็กจะได้รับรางวัลเป็นครั้งคราว

8. การให้สิ่งเสริมแรงแบบไม่สม่ำเสมอ มี 4 แบบ คือ 1)การให้สิ่งเสริมแรงตามช่วงเวลาที่กำหนดให้อย่างคงที่ 2)การให้สิ่งเสริมแรงตามช่วงเวลาที่กำหนดให้อย่างไม่คงที่ 3)การให้สิ่งเสริมแรงตามจำนวนครั้งที่ผู้เรียนได้ตอบสนองอย่างคงที่ และ 4)การให้สิ่งเสริมแรงตามจำนวนครั้งที่ผู้เรียนได้ตอบสนองอย่างไม่คงที่

9. แรงจูงใจ เป็นสภาวะที่เกิดความไม่สมดุลขึ้นภายในร่างกาย ทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ให้ได้

10. แรงจูงใจที่จำแนกตามสภาพจิตใจ มี 2 ลักษณะ คือ 1)แรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในร่างกาย เป็นความรู้สึกที่อยากจะกระทำด้วยตนเอง และ 2)แรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากสิ่งเร้ามาเป็นตัวเร้าให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำพฤติกรรมขึ้นมา

11. แรงจูงใจที่จำแนกตามลักษณะพฤติกรรมและการเรียนรู้ มี 2 ลักษณะ คือ 1)แรงจูงใจปฐมภูมิ เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นตามความต้องการทางสรีระ จะขาดไม่ได้ และ 2)แรงจูงใจทุติยภูมิ เป็นแรงจูงใจเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนให้พัฒนาไปถึงขั้นสูงสุด จำเป็นต้องมีการเรียนรู้

12. ความต้องการของเด็กจะแตกต่างกันไปตามวัย ระดับความต้องการจะเพิ่มตามอายุ ไม่ว่าจะมีความต้องการทางด้านร่างกาย หรือความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม

13. ลำดับขั้นความต้องการตามแนวความคิดของมาสโลว์ แบ่งเป็น 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ขั้นที่ 4 ความต้องการได้รับการนับถือยกย่อง และ ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง และพัฒนาตนไปให้ได้สูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคน

14. การสร้างแรงจูงใจในเด็ก ต้องคำนึงถึงอายุ การสร้างสิ่งเร้า การตั้งเป้าหมาย การตั้งระดับความทะเยอทะยาน และการแข่งขัน เป็นต้น

15. รูปแบบของพัฒนาการทางด้านภาษา จะมีลักษณะของพัฒนาการ ดังนี้ 1)การร้องไห้ 2)การส่งเสียงอ้อแอ้ 3)การเล่นเสียง 4)การเริ่มพูด 5)การพูดเป็นประโยค และ 6)การพูดเป็นภาษาที่ถูกต้อง โดยปกติแล้ว เมื่ออายุ 6 ปีไปแล้ว เด็กจะสามารถสื่อความหมายของภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง

16. ลักษณะการใช้ภาษาของเด็ก มี 2 แบบ คือ 1)ภาษาที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จะมีพฤติกรรมโดยการพูดซ้ำ พูดคนเดียว และพูดเลียนแบบผู้อื่น 2)ภาษาที่เป็นการสื่อสารทางสังคม จะมีพฤติกรรมโดยการใช้คำสั่ง ขอร้อง ข่มขู่ การตั้งคำถาม และการตอบคำถาม

17. ปัญหาที่เกิดจากการพูดของเด็ก เกิดมาจากความบกพร่องของอวัยวะร่างกาย คือ โครงสร้างของอวัยวะเกี่ยวกับการพูด ระบบประสาทผิดปกติ ประสาทหูพิการ และมีความด้อย

ทางด้านปัญญา ผู้ที่มีความผิดปกติทางการพูด มีอยู่ 5 ลักษณะ คือ 1)พูดซ้ำ 2)พูดไม่ชัด 3) เสียงผิดปกติ 4)พูดติดอ่าง และ 5)การพูดที่มีความผิดปกติอันเนื่องมาจากพยาธิสภาพทางสมอง

การประเมินผลท้ายบท

จงกาเครื่องหมาย \checkmark ลงหน้าข้อความที่ถูกต้อง และกาเครื่องหมาย X ลงหน้าข้อความที่ ท่านคิดว่าไม่ถูกต้อง

1.การเรียนรู้จะเกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งโดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ
2.การเดินได้เป็นครั้งแรก จัดว่าเป็นพฤติกรรมที่มีการเรียนรู้
3.เด็กจะเรียนรู้ได้ดี เมื่อกิจกรรมนั้นมีความเหมาะสมกับตัวผู้เรียน
4.การลืม คือ อุปสรรคสำคัญที่ทำให้การเรียนรู้ไม่เกิดขึ้น
5.เนื้อหาที่เรียนต้องเหมาะสมกับวัยของเด็ก
6.วัดสันได้ทดลองโดยการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ
7.การเรียนรู้โดยสิ่งแรกไปขัดขวางการเรียนรู้ใหม่ เรียกว่า การยับยั้งการเรียนรู้เก่า
8.การเรียนรู้โดยทราบผลของการเรียน ทำให้เสียเวลาในการเรียนมาก
9.กลุ่มหน้าที่ของจิต เชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการรับรู้ในส่วนรวม
10.ความเหนื่อยล้า จัดว่าเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้พฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลง
11.แรงจูงใจเป็นสภาวะที่เกิดความไม่สมดุลขึ้นภายในร่างกาย ทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้
12.แรงจูงใจหุคิยภูมิ เป็นแรงจูงใจที่จำเป็นต้องมีการเรียนรู้
13.ลำดับขั้นตอนแรกสุดของความต้องการ ตามหลักการของมาสโลว์ คือ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย
14.การแข่งขันที่ดีที่สุด คือ การแข่งขันกับตนเอง
15.นาย ก. พอใจมากที่จะได้ออกจากสถานกักกันนักโทษ แม้ว่าจะต้องไปขุดลอกท่อระบายน้ำ เรียกว่า นาย ก.ได้รับการเสริมแรง
16.ทฤษฎีการวางเงื่อนไขตามหลักการของสกินเนอร์ เป็นการวางเงื่อนไขที่บังคับให้ร่างกายจะต้องมีการเรียนรู้
17.การให้สิ่งเสริมแรงตามแบบการตอบสนองของผู้เรียนทุกครั้ง จะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และลบพฤติกรรมได้ยาก

18.รางวัลต้องเพิ่มมากขึ้นตามอายุของเด็ก
19.รางวัลต้องเหมาะสมกับอายุของเด็ก
20.การลงโทษจะทำให้เกิดพฤติกรรมอื่นเข้ามาแทนที่ได้
21.ลักษณะของพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กจะเริ่มจากการร้องไห้
22.การที่เด็กส่งเสียงอ้อแอ้ในลำคอ จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กอายุ 3 เดือนไปแล้ว
23.อายุ 6 เดือน เด็กจะสื่อสารและมีการแสดงออกถึงความผูกพันกับผู้อื่น
24.ลักษณะของภาษาที่ยึดตนเป็นศูนย์กลาง คือ การออกคำสั่ง ขอร้อง หรือข่มขู่
25.การตั้งคำถามและตอบคำถามที่ได้ตั้งไว้นั้น เป็นภาษาที่เกิดจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง
26.การพูดคนเดียว เป็นพัฒนาการทางด้านภาษาที่ยึดตนเป็นศูนย์กลาง
27.การลอกเลียนแบบหรือพฤติกรรมคำพูดของผู้ใหญ่ เป็นลักษณะของการใช้ภาษาของเด็กที่ไม่ถูกต้อง
28.โครงสร้างของอวัยวะร่างกายทางการพูด เช่น ลิ้นไก่สั้น เพดานโหว่ ปากแหว่ง ระบบประสาทผิดปกติ ประสาทหูพิการ จะมีผลทำให้การพูดของเด็กบกพร่อง
29.การพูดซ้ำ เป็นประเภทหนึ่งของบุคคลที่มีความผิดปกติทางการพูด
30.การพูดติดอ่าง เป็นประเภทหนึ่งของการพูดที่ผิดปกติ